

## Järva valla hariduse ja noorsootöö valdkonna arengukava aastateks 2024-2030

„Järva valla hariduse ja noorsootöö valdkonna arengukava aastateks 2024–2030“ (edaspidi *valdkondlik arengukava*) kirjeldab Järva valla haridusmaastiku olukorda ning toob andmete põhjal välja tuleviku trende.

Valdkondlik arengukava lähtub riiklikest haridus- ja noortevaldkonna strateegiatest ja omavalitsuse haridusvaldkonna väljakutsetest. Samuti on arvestatud Järvamaa Haridusleppest ([Hariduskokkulepe - SA Järvamaa \(kovtp.ee\)](#)) tulenevaid eesmärke ja sihte.

Soovitud tulevikupilti kirjeldavad püstitatud visioon ja valitud suuna poole liikumiseks vajalikud tegevused.

Haridus- ja noorsootööstrateegia koostati aastatel 2022/2023, koostamise protsessi kaasati Järva valla haridusasutuste juhid, hoolekogude esindajad, õpetajate ja õpilaste esindajad, ettevõtjad, vallaametnikud, noorsootöötajad, huvijuhid, noorteorganisatsioonid. Haridus- ja noorsootööstrateegia põhjal valmis valdkondlik arengukava, mis on Järva valla arengukava (<https://www.riigiteataja.ee/aktiivisa/4081/0202/2011/Jarva%20valla%20arengukava%202022-2030%20pdf.pdf>) täiendav arengukava.

Seitsme erineva omavalitsusüksuse ühinemisel 2017. a moodustunud Järva vald asub geograafiliselt Eesti keskosas suurel territooriumil. Vald koosneb eriilmelistest piirkondadest, millel on ajalooliselt välja kujunenud koolivõrk. Järva vallas on 106 asustusüksust, millest 100 on külad.

**Haridusasutused** on 2024. aasta seisuga kuus munitsipaalkooli, millest kolmes pakutakse lisaks alusharidust (Koigi Kool, Peetri Kool, Imavere Kool) ja kahes gümnaasiumiharidust (Koeru Keskkool, Järva-Jaani Gümnaasium), ning kolm lasteaeda (Järvapesa Lasteaed, Järva-Jaani Lasteaed Jaanilill, Koeru Lasteaed Päikeseratas). Lasteaedade tegevuskohad jagunevad ühtlaselt üle valla ja asuvad üksteisest maksimaalselt 15 km kaugusel. Huviharidust pakub üks muusikakool kahe õppekohaga Koerus ja Albus. Huvitegevust korraldavad kõik koolid, rahvamajad, spordiklubid ja ka eraettevõtjad. Loodud on Järva Valla Noorsootöökeskus.

Riiklik haridusvaldkonna arengukava aastani 2035 tõdeb, et nüüdisaegne õpikäsitus ei ole Eesti riigis soovitud mahus rakendunud. Praegune ainekeskne õpe üldhariduses ei toeta piisavalt õppijate üld- ja tulevikupädevuste arengut. Liigne keskendumine õpiedu välisnäitajatele on loonud olukorra, et hariduses ei pöörata piisavalt tähelepanu õppijate ja õpetajate arengule.

Haridusvõrk lähtub printsiibist, et alusharidus ja põhikool on kättesaadavad lapse elukoha läheduses igale lapsele, vald tagab õppe kvaliteedi, vajaliku kvalifitseeritud kaadri ning kaasava õppekeskkonna.

### Riikliku

### haridusstrateegia

([1. haridusvaldkonna arengukava 2035 kinnitatud 11.11.21.pdf \(hm.ee\)](#)) eesmärk aastaks 2035 on, et Eesti inimestel on teadmised, oskused ja hoiakud, mis võimaldavad teostada end isiklikus elus, töös ja ühiskonnas ning toetavad Eesti elu edendamist ja üleilmset säästvat arengut. Nüüdisaegne teaduspõhine õpikäsitus on rakendunud kõigil haridustasemetel ja -liikides. Õpe on õppijaid ja õpetajaid võimestav, toetab valikuid ja vastutust ning ühiskonna sidusust. Õppeasutuste organisatsioonikultuur on hooliv, koostöine ja demokraatlik, toetab

üldpädevuste arengut ja kõigi osaliste heaolu, paremat füüsilist ja vaimset tervist, erimeelsuste ja kriiside konstruktiivset lahendamist.

Riik ja kohalik omavalitsus tagavad valikurohked ja kvaliteetsed õpivõimalused, ligipääsu haridusele ja kvaliteetsed õppetingimused, sealhulgas optimaalse õppeasutuste võrgu, ning loovad kõigile õppijatele võrdsed võimalused olenemata nende soost, vanusest, elukohast, rahvusest ja erivajadusest. Õppeasutuse pidaja loob tingimused õppeasutuse toimimiseks ja tagab õppeasutuse ülalpidamiseks vajalikud vahendid.

Õpe Eesti koolides peab olema õppijast lähtuv, juurduma peab teaduspõhine lähenemine õppe personaliseerimisele ja toetamisele. Kiiresti muutuv ühiskond ja uuenev tööturg, uued valdkonnad ja erialad ning uued töövormid nõuavad seniste oskuste ümberkujundamist. Haridussüsteem ja koolivõrk peavad suutma kiiresti reageerida muutuvale oskuste vajadusele.

Tulevikus õpitakse väga mitmekesistes keskkondades ja vormides – lisaks õppeasutustele töökohal, kultuuriasutustes, noortekeskustes, digikeskkonnas, looduses jne. Suureneb taristu ühiskasutus ja ressursitõhusus. Üldharidusele on toeks noorsootöö erinevate mitteformaalõppe metodoloogiatega.

**Riiklik noortevaldkonna** ([2. noortevaldkonna arengukava 2021-2035 kinnitatud 12.08.21.pdf \(hm.ee\)](#)) arengukava 2021-2035 on seadnud neli strateegilist eesmärki: Noored on loov ja ühiskonda hoogsalt edasiviiv jõud – hariduse, kultuuri, majanduse, keskkonna ja teiste valdkondade nügijad ning eestvedajad. Noorte õiguste kaitsmine riigis on järjepidev ning noorte aktiivne kodanikuosalus toetatud. Kvaliteetne noorsootöö (sh noorte huviharidus) on kättesaadav üle Eesti ning loob kõigile noortele võimalused mitmekülgeks arenguks, eduelamusteks, kogemuste pagasi rikastamiseks ja iseseisvumiseks. Noorte üksijäämist ja eemaldumist märgatakse ning ennetatakse kindlustunnet suurendava turvavõrgustiku abil.

**Haridussüsteemi mõjutab** muutuv demograafiline olukord. Rahvastiku vähenedes on vaja kohandada koolivõrku, tagades kvaliteetse kohustusliku hariduse kättesaadavuse. Tulevik on ühtne Euroopa haridusruum, kus kõigil õppuritel on võimalik takistusteta õpirändes osaleda. Haridus- ja Teaduministeeriumi koostatud **visioonidokument „Tark ja tegus Eestis 2035“** toob välja mitmed haridusvaldkonna väljakutsed.

Õpivõimaluste vastamiseks ühiskonna ja tööturu vajadustele on kohalikul omavalitsusel oluline tagada kodulähedane alusharidus ning tagada kodulähedane õpe vähemalt põhikooli esimeses ja teises kooliastmes.

Kahaneva rahvastikuga piirkondades tuleb kolmanda kooliastme õpe tagada vähemalt omavalitsuse suuremates keskustes, kindlustada vajaduse korral õppes osalemist toetavad teenused ja transport.

## Õpilaste arv kooliastmete lõikes

Õppeaasta	1. kooliaste	2. kooliaste	3. kooliaste	gümnaasium	Kokku
2012/13	295	273	296	118	<b>982</b>
2013/14	299	266	277	104	<b>946</b>
2014/15	301	286	274	90	<b>951</b>
2015/16	313	295	266	80	<b>954</b>
2016/17	301	285	286	68	<b>940</b>
2017/18	303	285	289	71	<b>948</b>
2018/19	290	307	278	75	<b>950</b>
2019/20	300	304	279	91	<b>974</b>
2020/21	267	301	288	98	<b>954</b>
2021/22	252	304	310	102	<b>968</b>
2022/23	281	311	324	94	<b>1 010</b>
2023/24	286	276	322	78	<b>962</b>

Tabel 1. Õpilaste arvu muutused Järva vallas 2012-2024 (Haridussilm seisuga 27.05.2024)

**Järva vald osales 2022/23 pilootprogrammis „Täiskäik“, mille eesmärk oli uurida täiskasvanute õppimise toetamise kogemust kohalikes omavalitsustes ja pakkuda välja uusi lähenemisi.** Tõdema peab, et Järva vallas on madala haridustasemega täiskasvanute osakaal kaks korda kõrgem kui Eestis keskmiselt. Madala haridustasemega lapsevanemaid on Järva maakonnas võrreldes teiste maakondadega kõige rohkem. Täiendkoolituses osalemine on Eesti keskmisega võrreldes madalam. Järva maakonna näitajad on Eesti võrdluses liikunud tahapoole ja on mitmel juhul ka Eestis kõige halvemal positsioonil.

Pilootprojekti käigus kaardistati Järva vallas täiskasvanuõppe võimalused ja õpet pakuvad organisatsioonid. Tulemusena valmis valla kodulehel vastav banner, kust kodanikul on võimalik leida kogu info pooleli jäänud haridustee jätkamiseks, täiesti uue suuna leidmiseks tööelus või lihtsalt enesetäiendamiseks. Täiskasvanul on õppes osalemiseks võimalik valida erinevate vormide vahel. Informatsiooni jagatakse ka maakonna õppimisvõimaluste kohta.

Täiskasvanuharidus on haridussüsteemi loomulik osa. Järjest enam tunnetatakse enesetäiendamise ja täiendusõppe vajadust ning tähtsust. Rohkem kasutatakse e-õppe ja VÕTA (varasemalt õpitu ja töökogemuse arvestamine; st arvestamine/tulemuste ülekandmine õppekava täitmiseks) võimalusi.

**Lastevanematele kasvatusküsimustes toetuse pakkumiseks on käivitunud Lastevanemate Akadeemiad valla neljas piirkonnas.** Lastevanemate Akadeemia eesmärgiks on pakkuda teadmisi kasvatuses ette tulevate probleemide ennetamisest ja lahendamisest lastega peredele üle valla. Igal aastal on teadmiste täiendamiseks lisandumas ka mitmeid e-keskkonna võimalusi: taskuhäälingud, podcastid, videoloengud.

**2018 osales Järva vald pilootprojekti „Õpetajate töö- ja palgakorralduse alused“,** mille tulemusena õpetajate palgakorraldus kaasajastati, st tasustamisel lähtutakse õpetaja tööst kui tervikust.

**Haridusvõrku kujundades on järgitud printsiipi**, et alusharidus ja põhikool on kättesaadavad inimeste elukoha läheduses, edasist haridusteed saab jätkata Koeru Keskkoolis, Järva-Jaani Gümnaasiumi 12. klassis (kuni aastani 2025) või siis väljaspool valda.

Sellest tulenevalt on valla haridus- ja noorsootööstrateegia eesmärk esitada pikaajaline visioon lõimitud alus-, üld-, kutse-, täiskasvanu- ja huviharidusest ning noorsootööst Järva vallas.

**Visioon:** Järva valla hariduslik tegevus toetab lapsevanemaid enesega toimetuleva, loomingulise, ettevõtlikku ja õppimist väärtustava kodaniku kujundamisel.

Järva valla õppija armastab kogu elukaare vältel teadmisi omandada ja on enesega toimetulev, loominguline, ettevõtlik ja teadlik Eesti Vabariigi kodanik.

Järva valla haridustegevus ja noorsootöö on aastaks 2030 korraldatud süsteemselt ja teaduspõhiselt; rakendatakse toimivaid ja lisaväärtust pakkuvaid õppe- ja noorsootöö mudeleid, noortega tegelejate võrgustik on jätkusuutlik ja arenev, õpetajad ja noorsootöötajad on innustatud, koolid ja noortekeskused on funktsionaalsed ja koostöised ning noored toimekad, kogukonda väärtustavad võrdväärset kodanikud.

### **Visiooni elluviimiseks vajalikud tegevused**

Heal tasemel juhtimise tagamiseks peame oluliseks haridusasutuste juhtimismeeskondade arendamist, haridusasutuste arenguseire järjepidevust osaledes Harno ja Tallinna Ülikooli rahuloluküsitlustes, tulemuslike juhtimismudelite toetamist (nt Põhja-Järva Kool, kolm tegevuskohta; Järvapesa, üks lasteaed, mitu tegevuskohta; Koeru Muusikakool, kaks õppekohta), haridusjuhtide motiveerimist ja toetamist.

Koostöö soodustamiseks pöörame tähelepanu ja loome soodustingimusi õpetajate ja noorsootöötajate õpiringidele ja maakondlikule koostööle ainesektsioonides. Toetatud on koolidevaheline koostöö, kogukonnakooliks kujunemine. Igal koolil on oma eripärast lähtuv arenguprogramm, milles osaleda riiklikul tasandil. Hoogustuma peab noorsootöö sidusus õppetöoga ning rahvusvaheline koostöö: etwinning, osalemine Erasmus+ projektides. Selleks on vajalik leida ühisosa koolide ja noorsootöökeskuse tegevustes. Noortevolikogu ja valla noored osalevad aktiivselt kohalike otsuste tegemises, tuues esile oma ideed ja arvamused. Toimub laiendatud koostöö kohalike ettevõtete ja MTÜ-dega koostöös kellega on võimaldanud noortele praktilisi õpikogemusi ning eluks vajalike oskuste omandamist.

Oluline on õpetaja ja noorsootöötaja ameti väärtustamine kohalikul tasandil: positiivne kajastamine valla meedias, võimaliku motivatsioonipaketi teadvustamine ja rakendamine. Õpetajad koos noorsootöötajatega loovad õpilasele tervikliku õpikeskkonna. Selleks tuleb neile võimaldada ressursid ning kaasaegne täiendkoolitus ja vajadusel osalemine tasemekoolitusel, soositud on kogemuskoolitus valla hariduskonverentsidel ja ühine õppimine maakonna tasandil. Oluline on õpetajate ja noorsootöötajate mõtestatud värbamine, õpetaja töö tunnustamine (õpetaja isikliku **eeskuju** tähtsustamine läbi tunnustuse). Klassijuhataja roll koolis on esile tõstetud ja väärtustatud.

Kaasava hariduse põhimõtete rakendamiseks on oluline tõsta haridusasutuste suutlikkust kõikide õpilaste vajadustega arvestamisel ja õpetamisel, võtmetegevuseks koolitused õpetajatele. Võimaldame haridusliku erivajadusega (ka andekate) õpilaste vajaduspõhised õppevõimalused, väikeklassid neljas õppekohas (Aravete, Järva-Jaani, Koeru, Imavere),

vajadusel suuname klassi abiõpetajad, innustame ja soodustame andekuse puhul individuaalsete õppekavade kasutamist. Võimalusel avame väikeklassid ka andekatele.

Eesmärgiks on tervikliku tugiteenuste võrgustiku rakendamine. Tugev tugispetsialistide võrgustikutöö tagab ülevallaliselt ühtlase teenuste taseme. Kõikidele õpilastele on vaja luua valla koolides võrdsed tingimused vaimse tervise tagamiseks ja füüsilise tervise ja liikuvuse arendamiseks.

Nüüdisaegse õppeprotsessi tagamise võimalus tekib läbi haridusvõrgu tervikliku planeerimise ja õppeprotsessi disainimise. Tulevikutrend on igale õpilasele individuaalse õpitee projekteerimine: võtmetegevusteks õpinõustamine ja karjäärinõustamine kogu kooliaja vältel nii õppekavalise tegevusena kui individuaalse toe abiga igapäevase tulevikutöö leidmiseks. Individuaalsust aitab rakendada ka infotehnoloogiliste lahenduste ja tehisintellekti rakendamine õpilase õpi- ja arenguteel. Karjäärinõustamise programmid, sealhulgas praktikad, mentorlus ja töövarjupäevad, on tõhusalt arendatud, pakkudes noortele tuge töövalmiduse saavutamisel ning kaasava hariduse tagamisel.

Elukestvaks õppijaks kujunemisel on tagatiseks õpilase õppima õppimine. Kasutusele võetakse teaduspõhised õppimise ja õpetamise mudelid, soovitatav on erisuunaline lõimimine, mitteformaalse ja formaalse õppetöö ühte sidumine. Võtmetegevuseks on haridus- ja noorsootöövaldkonna ühtse inforuumi arendamine, oluline on tegevuste kajastamine ja kodulehtede info korrashoid. Välja on töötatud valla haridusasutuste ühine kommunikatsiooniplaan. Ka täiskasvanud osalevad läbi kultuuriasutuste, MTÜde tegevuste ja kogukonna ettevõtmiste koolitustegevustes.

Haridusasutuste õpikeskkonna kaasajastamine vähese ressursiga on väljakutse. Tähtsal kohal on loodus- ja täppisteaduste ning ettevõtlikkuse arendamine: huvitegevuse võimaldamine, osalemine MTÜ Ettevõtlik kool tegevuses, huvihariduse-ja tegevuse võimestamine ja mitmekesistamine valla koolides. Tähtsal kohal on õppevahendite ja tehnoloogiliste rakenduste ning infotehnoloogilise riistvara kaasajastamine, digiõpikute laiem kasutamine (nt OPIQ-keskkond), hübriidõppe laiem kasutamine. Formaal- ja mitteformaalõppe lõimimine toimub noorsootöökeskuse eestvedamisel kõikides valla koolides.

**Järva valla arengukava aastateks 2022-2030 seab eesmärgiks avalike teenuste kättesaadavuse tagamise valla kõigis piirkondades, vajadusel/võimalusel asutuste ühisele juhtimisele üleviimise ning kvaliteetse gümnaasiumihariduse tagamiseks gümnaasiumihariduse ümberkorraldamise Järva valla koolides.**

Ühinemislepingu järgselt 2017. aastal otsustati, et kõik munitsipaallasteaiad jätkavad tegevust senises asukohas, õpilastele tagatakse võimalikult kodulähedane põhiharidus ja olemasolev põhikoolide võrgustik säilib vähemalt lepingu kehtivusaja lõpuni.

Esimesed olulised muutused koolivõrgus toimusid 2022. aasta märtsist, mil volikogu otsustas muuta Ambla-Aravete Kooli ja Peetri Kooli kuueklassiliseks, liita Imavere Põhikooli ja lasteaia üheks asutuseks, Aravete Keskkoolis lõpetada järkjärguliselt gümnaasiumi tegevus ja tulevikuvaates otsustas, et Koeru ning Järva-Jaani gümnaasiumiaste saab jätkata vaid juhul, kui kahel järjestikusel õppeaastal kümnenda klassi täituvus ületab 15 õpilast.

2022. aastal moodustati noorsootöö asutuste ühinemisel Järva Valla Noorsootöökeskus, mille ülesandeks on korraldada noorsootööd (avatud noorsootöö, noorteosaluse toetamine,

huvitegevus tagamine igale noorele, noorte ja noorsootöötajate koolitamine, nõustamine ja teavitamine, töökasvatuse (malev), rahvusvaheline noorsootöö, uuringute läbiviimine jne).

2023. aasta märtsikuus otsustas volikogu muuta Albu Põhikooli, Aravete Keskkooli ja Ambla-Aravete Kooli tegutsemise vormi nii, et tekkis Põhja-Järva Kool (põhikool) kolme tegevuskohaga: Albus, Aravetel ja Amblas ning Järvapesa Lasteaed nelja tegevuskohaga: Ahulas, Albus, Aravetel ja Amblas. Järva-Jaani Gümnaasiumi tegevuse ümberkorraldamine näeb ette, et gümnaasiumihariduse andmine lõpetatakse järkjärguliselt nii, et 2025. aastast on Järva-Jaani Gümnaasiumist saanud põhikool. Ühe ja sama juhiga töötavad Koigi Kool ja Imavere Kool ning Järva-Jaani Gümnaasium ja Peetri Kool.

**Edaspidiste haridusvaldkonda puudutavate otsuste tegemisel** toetume riiklikele ja maakondlikele haridussuundadele, mis on fikseeritud riiklikus haridusvaldkonna arengukavas 2021-2035, visioonidokumendis „Tark ja tegus Eesti 2035“, riiklikus noortevaldkonna arengukavas 2021-2035 ja Järvamaa arengustrateegias 2035+ ning maakondlikus Hariduskokkuleppes.

Õpivõimaluste vastamiseks ühiskonna ja tööturu vajadustele on kohalikul omavalitsusel oluline tagada kodulähedane alusharidus ning tagada kodulähedane õpe vähemalt põhikooli esimeses ja teises kooliastmes.

Kodulähedane põhikool peab asuma kodust maksimaalselt pooletunnise autoteekonna kaugusel, kuid see pole eelkõige ja üksnes ruumiline mõiste. Kodulähedane tähendab ka kodusarnasust, kodule omast turvalisust, aga ka kodukesksust ehk lähtumist kodust kui tunnetuslikust alusest. KOV ülesanne on kvaliteetset haridust pakkuva, kaasava ja kestliku õppeasutuste võrgu ja taristu kujundamine selleks, et haridus oleks võrdselt kättesaadav eri sihtrühmadele ja õpikeskkond toetaks nüüdisaegset õpikäsitust.

Kahaneva rahvastikuga piirkondades, mida Järva vald paraku on, tuleb kolmanda kooliastme õpe tagada vähemalt omavalitsuse suuremates keskustes, kindlustada vajaduse korral õppes osalemist toetavad teenused ja transport.

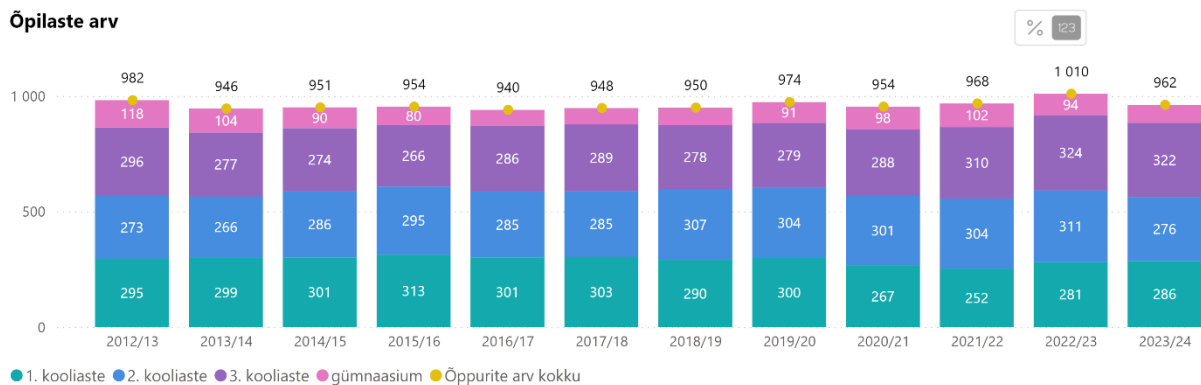
Haridusvõrk lähtub printsiibist, et alusharidus ja põhikool on kättesaadavad lapse elukoha läheduses igale lapsele, vald tagab õppe kvaliteedi, vajaliku kvalifitseeritud kaadri ning kaasava õppekeskkonna.

#### Sündide arvu muutumine nelja piirkonna põhjal koolide korjepiirkonna järgi

vanus	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
Järva-Jaani	20	2	20	19	18	28	32	32	26	12	21	25	22	22	21	26	29	24	22
Koeru	22	20	22	20	27	24	31	31	24	20	20	23	24	30	33	28	27	28	21
Lõuna-Järva	27	16	19	21	16	17	14	25	21	26	14	18	28	22	22	23	25	25	18
Põhja-Järva	21	36	25	21	25	20	27	18	31	34	20	35	34	36	25	23	32	35	36
Kokku vald	90	98	86	81	86	89	104	106	102	92	75	101	108	110	101	100	113	112	97

Tabel 2. Sündide arvud piirkonniti (Rahvastikuregister 2024)

## Õpilaste arv



Tabel 3. Õpilaste arv kooliastmeti (Haridussilm 27.05. 2024)

### Haridusasutuste võrk aastaks 2030

Arvestades valla ees seisvaid ülesandeid tagamaks nüüdisaegne õpikeskkond ja võrdsed võimalused haridusteel liikumiseks on vajalik aastaks 2030 korrastada Järva valla haridusasutuste võrk lähtudes rahvaarvu prognoosist ning valla suutlikkusest haridusasutusi ülal pidada.

1. septembrist 2025 on Järva-Jaani Gümnaasiumi tegutsemise vorm põhikool (Järva Vallavolikogu 30.03.2023 otsus nr 25).

Koeru Keskkoolis jätkub gümnaasiumihariduse võimaldamine vastavalt Järva Vallavolikogu otsusele seni, kuni kaks aastat järjest asub 10. klassi õppima alla 15 õpilase või kui riiklik hariduspoliitika gümnaasiumite osas muudab keskkooli andmise munitsipaalvõimatuks.

Haridusasutuste ümberkujundamise otsustab Järva Vallavolikogu igakordselt oma otsusega. See tähendab, et volikogu võib otsustada koolide ja lasteaedade ümberkujundamise ka enne 2030. aastat, kui see on vajalik ja otstarbekas.

**Arengukava seire** toimub vastavalt Järva valla arengukava 2022-2030 punktile 3.2.

(allkirjastatud digitaalselt)

Rait Pihelgas

Vallavolikogu esimees